Definicja zgromadzenia publicznego

Przez zgromadzenie publiczne należy rozumieć zgrupowanie osób na otwartej przestrzeni dostępnej dla nieokreślonych imiennie osób w określonym miejscu w celu odbycia wspólnych obrad lub w celu wspólnego wyrażenia stanowiska w sprawach publicznych.

Prawo do gromadzenia się zaliczane jest na gruncie polskiej Konstytucji, jako wolność polityczna, przysługująca każdemu człowiekowi – jednak do organizowania zgromadzenia niezbędne jest posiadanie zdolności do czynności prawnych.

Organizowane zgromadzenie musi mieć związek z sprawami publicznymi – jako np. forma poparcia, protestu, zasygnalizowania problemu, wyrażenia poglądów. Wszelkie inne akcje nie podlegają pod rygor **ustawy Prawo o zgromadzeniach.**

Przepisów ustawy Prawo o zgromadzeniach nie stosuje się do zgromadzeń organizowanych przez organy władzy publicznej i odbywanych w ramach działalności kościołów i innych związków wyznaniowych.

Jak zorganizować zgromadzenie publiczne

Osoba decydująca się na podjęcie procesu organizacyjnego powinna przede wszystkim zdawać sobie sprawę z szeregu obowiązków, które spoczywają na organizatorze. Rozpoczynają się one już na etapie planowania, a kończą dopiero w momencie zakończenia zgromadzenia i obejmują nie tylko kwestie związane z samą procedurą organizacyjną, ale także faktyczne pełnienie roli przewodniczącego na zorganizowanym zgromadzeniu. Dlatego też przed podjęciem jakichkolwiek działań powinno się przemyśleć, czy wziąć na siebie taką odpowiedzialność.

Podejmując się organizacji zgromadzenia publicznego, należy dobrze zaplanować jego czas oraz miejsce, w którym mają się zebrać uczestnicy zgromadzenia oraz ewentualną trasę, jeśli planowane jest zorganizowanie przemarszu. Ma to związek z wynikającym z ustawy zakazem organizowania zgromadzeń odbywających się choćby częściowo w tym samym czasie i w tym samym miejscu, a także zachowaniem odległości nie mniejszej niż 100 metrów od innego zgromadzenia - jeśli nie jest możliwe ich odbycie w taki sposób, aby ich przebieg nie zagrażał życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach. W praktyce należy jednak unikać organizowania jakichkolwiek zgromadzeń, których czasy, daty i miejsca by się miały pokrywać.

Gdyby organizowane zgromadzenie nakładałoby się w czasie i miejscu z innym zgromadzeniem, decydujący charakter ma kolejność zgłoszeń – czyli data i godzina, w której wpłynął wniosek. Należy pamiętać, że zgromadzenia cykliczne, na które zezwolenia wydaje właściwy miejscowo wojewoda mają pierwszeństwo, co oznacza, że nawet jeśli zawiadomienie o organizacji zgromadzenia wpłynęło wcześniej, zgromadzenie będzie musiało zmienić swoje miejsce lub termin, w przeciwnym razie organ zmuszony będzie do wydania decyzji zakazującej organizację tego zgromadzenia. Planując zgromadzenie warto zapoznać się z Biuletynem Informacji Publicznej, http://bip.gdansk.pl/urzad-miejski/zgromadzenia w którym publikowane są informacje na temat organizowanych zgromadzeń, by uniknąć niepożądanej zmiany.

Zgłaszanie zgromadzeń publicznych

Rozróżniamy następujące formy zgromadzeń publicznych.

Zgromadzenie zgłaszane w trybie zwykłym, mogące powodować utrudnienia w ruchu.

Po zaplanowaniu zgromadzeniu na terenie miasta Gdańska należy poinformować właściwy organ gminy tj. Prezydenta Miasta Gdańska. Robi się to przy pomocy zawiadomienia, które należy wnieść nie wcześniej niż na 30 dni oraz nie później niż na 6 dni przed planowanym zgromadzeniem. Na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Gdańsku zawarte są procedury oraz możliwość pobrania formularza zawiadomienia, które znajdują się pod adresem http://bip.gdansk.pl/urzad-miejski/Zawiadomienie-o-zgromadzeniu-publicznym,a,60690. Zawiadomienie można wnieść w formie pisemnej składając druk osobiście, ustnie do protokołu, a także drogą elektroniczną wysyłając skan wypełnionego zawiadomienia z podpisem.

Treści zawiadomienia powinny być przygotowane w sposób staranny. Ustawa szczegółowo określa, jakie dane należy podać, organizując zgromadzenie. Są to:

1) imię i nazwisko organizatora zgromadzenia, jego numer PESEL albo rodzaj i numer dokumentu tożsamości w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL, adres do korespondencji, adres poczty elektronicznej i numer telefonu najlepiej komórkowy umożliwiające kontakt z tą osobą, a w przypadku gdy organizatorem zgromadzenia jest osoba prawna lub inna organizacja - jej nazwę i adres siedziby oraz imię i nazwisko osoby wnoszącej zawiadomienie w imieniu organizatora zgromadzenia, jej numer PESEL albo rodzaj i numer dokumentu tożsamości w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL, adres do korespondencji, adres poczty elektronicznej i numer telefonu umożliwiające kontakt z tą osobą;

2) imię i nazwisko przewodniczącego zgromadzenia, jego numer PESEL albo rodzaj i numer dokumentu tożsamości w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL, adres do korespondencji, adres poczty elektronicznej i numer telefonu umożliwiające kontakt z nim;

3) cel zgromadzenia, w tym wskazanie spraw publicznych, których ma dotyczyć zgromadzenie;

4) datę, godzinę i miejsce rozpoczęcia zgromadzenia, przewidywany czas trwania, przewidywaną liczbę uczestników oraz ewentualną trasę przejścia ze wskazaniem miejsca zakończenia zgromadzenia;

5) informację o środkach służących zapewnieniu pokojowego przebiegu zgromadzenia, o ile organizator zgromadzenia je zaplanował.

Ponadto zawiadomienie musi zawierać dwa załączniki:

- pisemną zgodę na przyjęcie obowiązków przewodniczącego zgromadzenia w przypadku jego wyznaczenia;

- zdjęcie organizatora zgromadzenia albo przewodniczącego zgromadzenia w przypadku jego wyznaczenia.

Jeżeli zawiadomienie posiadać będzie jakiekolwiek braki, czyli nie zostanie podana, co najmniej jedna z powyższych informacji, organ wezwie do ich uzupełnienia. Termin na uzupełnienie mija na 6 dni przed planowanym zgromadzeniem.

Przygotowanie wniosku bez braków formalnych jest istotne z jeszcze jednego powodu. Jak już było wspomniane, w sytuacji gdy dwa zgromadzenia miałyby ze sobą kolidować, o pierwszeństwie decyduje kolejność zgłoszeń – przy czym za datę przyjęcia wniosku uważa się wtedy przyjęcie tego wniosku, który nie zawiera braków formalnych. W związku z tym źle wypełniony lub niepełny wniosek może spowodować, że organizowane zgromadzenie będzie musiało zostać przeniesione na inny termin bądź w inne miejsce.

Warto zauważyć, że organizowanie zgromadzenia bez wymaganego zawiadomienia lub przewodniczenie takiemu zgromadzeniu podlega karze ograniczenia wolności lub karze grzywny.

Zmiana czasu lub miejsca zgromadzenia publicznego

O pierwszeństwie dwóch lub większej ilości zgromadzeń (o ile żadne z nich nie ma ustawowego pierwszeństwa), co do zasady decyduje kolejność zgłoszeń. W tej sytuacji nie pozostaje nic innego, jak zmiana miejsca bądź terminu zgromadzenia. Organ ma jednak także możliwość zorganizowania rozprawy administracyjnej. W tej sytuacji wzywa telefonicznie lub za pomocą poczty elektronicznej organizatorów wszystkich kolidujących ze sobą zgromadzeń, nie później niż 120 godzin przed planowaną rozprawą. Niestawienie się organizatorów nie wstrzymuje jej przebiegu.

Podczas przebiegu rozprawy organ przedstawia swoją propozycję zmiany terminu i miejsca zgromadzenia. Organizatorzy także mają możliwość przedstawienia swoich propozycji, po czym uzgadniają miejsca i terminy organizowanych przez siebie zgromadzeń. Jeśli ich dyskusje są bezowocne, wybierają miejsca i terminy według kolejności zgłoszeń.

Zakaz zorganizowania zgromadzenia publicznego

Zawiadomienie o zgromadzeniu jest przez organ rejestrowane i w przypadku braku jakichkolwiek przeciwskazań potwierdzane informacją o przyjęciu do wiadomości faktu organizacji zgromadzenia. Organizatorowi przysługuje zagwarantowane w Konstytucji prawo do Wolności wyrażania swoich poglądów i gromadzenia się w tym celu, co stanowi podstawową wolność o charakterze politycznym, jednak jak każda wolność wyrażona w Konstytucji nie ma charakteru nieograniczonego. Oznacza to, że regułą jest wolność zgromadzeń, ale ustawa przewiduje od tego kilka wyjątków, wskazując zgromadzenia, których organizowanie jest zakazane.

Nie można zorganizować zgromadzenia, którego cel narusza wolność pokojowego zgromadzania się oraz które narusza przepisy karne. Nie można także zorganizować zgromadzenia, w którym miałyby uczestniczyć osoby posiadające przy sobie broń, materiały wybuchowe, wyroby pirotechniczne lub inne niebezpieczne materiały lub narzędzia. Ponadto wykluczone są wszelkie wydarzenia, które mogą skutkować zagrożeniem życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach. Zakazane są także zgromadzenia planowane w miejscu i czasie zgromadzeń cyklicznych.

Organ wydaje zakaz w drodze decyzji administracyjnej najpóźniej na 96 godzin przed rozpoczęciem zgromadzenia. Przekazuje ją do organizatora przy pomocy środków komunikacji elektronicznej oraz udostępnia w Biuletynie Informacji Publicznej.

Od decyzji przysługuje odwołanie, które wnosi się bezpośrednio do Sądu Okręgowego właściwego ze względu na siedzibę organu gminy w terminie 24 godz. od jej opublikowania w Biuletynie Informacji Publicznej. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania decyzji o zakazie zgromadzenia. Sąd Okręgowy rozpatruje odwołanie w postępowaniu nieprocesowym niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 24 godz. od wniesienia odwołania, a następnie przesyła uczestnikom postępowania (organizator i organ gminy) postanowienie kończące postępowanie w sprawie. Postanowienie uwzględniające odwołanie podlega natychmiastowemu wykonaniu. Na postanowienie Sądu Okręgowego przysługuje zażalenie do Sądu Apelacyjnego w terminie 24 godz. od jego wydania.

Zgromadzenie zgłaszane w trybie uproszczonym niepowodujące utrudnień w ruchu

Organizowane zgromadzenie nie zawsze musi wymagać zmiany w organizacji w ruchu drogowym – można wybrać miejsce, które nie będzie powodowało żadnych utrudnień. To, czy dane wydarzenie będzie je powodowało, podlega ocenie organizatora zgromadzenia. W tym przypadku organizacja zgromadzenia jest proceduralnie prostsza. Wymaga ona zawiadomienia właściwego gminnego (miejskiego) centrum zarządzania kryzysowego, a w przypadku gdy w danej gminie nie zostało ono utworzone - wojewódzkiego centrum zarządzania kryzysowego, nie wcześniej niż na 30 dni i nie później niż na 2 dni przed planowaną datą zgromadzenia. W Urzędzie Miejskim w Gdańsku funkcjonuje Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego, które przyjmuje zawiadomienia o zamiarze zorganizowania zgromadzenia w trybie uproszczonym.

Organizator takiego zgromadzenia w zawiadomieniu powinien podać następujące dane:

1) swoje imię i nazwisko, numer PESEL albo rodzaj i numer dokumentu tożsamości w sytuacji gdy nie posiada numeru PESEL, adres poczty elektronicznej i numer telefonu umożliwiające kontakt;

2) datę, godzinę i miejsce rozpoczęcia zgromadzenia, przewidywany czas trwania, przewidywaną liczbę uczestników oraz ewentualną trasę przejścia ze wskazaniem miejsca zakończenia zgromadzenia;

3) ewentualne zagrożenia, które w ocenie organizatora mogą pojawić się w trakcie zgromadzenia.

Zawiadomienie można złożyć w sposób telefoniczny lub za pomocą poczty elektronicznej. Adres i numer telefonu opublikowany jest na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Gdańsku w Biuletynie Informacji Publicznej wraz z procedurą zgłaszania oraz formularzami zgłoszenia do pobrania http://bip.gdansk.pl/urzad-miejski/Zawiadomienie-o-zgromadzeniu-publicznym,a,60690. W trybie uproszczonym nie jest wymagane stosowanie druku zawiadomienia. Zawarty w BIP druk służy jako pomoc do zgłaszania zgromadzenia.

Na organizatorze zgromadzenia zgłoszonego w trybie uproszczonym ciążą takie same obowiązki, jak na organizatorze każdego innego zgromadzenia. Warto jednak pamiętać, że zgromadzenie w trybie uproszczonym może rozwiązać przedstawiciel organu gminy także

w sytuacji, gdy powoduje ono istotne zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku ruchu drogowego na drogach publicznych.

Zgłaszanie zorganizowania zgromadzenia publicznego cyklicznego

W przypadku organizowania zgromadzeń, które odbywają się w tym samym miejscu lub na tej samej trasie, co najmniej 4 razy w roku według opracowanego terminarza, a także w sytuacji gdy organizowane wydarzenia były przez tego samego organizatora, co najmniej raz w roku w dniach świąt państwowych i narodowych w ciągu ostatnich 3 lat, chociażby nie w formie zgromadzeń i miały na celu w szczególności uczczenie doniosłych i istotnych dla historii Rzeczypospolitej Polskiej wydarzeń, można zwrócić się z wnioskiem do właściwego miejscowo wojewody o wyrażenie zgody na cykliczne organizowanie tych zgromadzeń. Wniosek ten należy złożyć najpóźniej na 7 dni przed planowanym pierwszym z cyklu wydarzeniem oraz zawrzeć w nim uzasadnienie celu cyklicznego organizowania zgromadzeń wraz ze wskazaniem liczby i terminarza ich organizacji.

Czy zgromadzenie zostanie uznane za cykliczne, zależy od decyzji Wojewody. Decyzja wydawana jest najpóźniej na 5 dni przed planowanym pierwszym z cyklu zgromadzeniem. Pozytywna decyzja wojewody oznacza, iż organ gminy musi wydać decyzje zakazującą inne zaplanowane zgromadzenia w trybie zwykłym, w przypadku nie wykonania przez organ obowiązku wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze.

Zgoda na zgromadzenie cykliczne jest ważna przez okres trzech lat. Wojewoda może cofnąć swoją zgodę na wniosek organizatora lub jeżeli co najmniej dwukrotnie, w terminach określonych w terminarzu, nie zostały one zorganizowane – za wyjątkiem sytuacji niezależnych od organizatora.

Zgromadzenia publiczne spontaniczne

Zgromadzenia spontaniczne nie muszą być zgłaszane w ogóle jakiemukolwiek organowi władzy publicznej. Zgromadzeniem spontanicznym jest zgromadzenie, które odbywa się w związku z zaistniałym nagłym i niemożliwym do wcześniejszego przewidzenia wydarzeniem związanym ze sferą publiczną, którego odbycie w innym terminie byłoby niecelowe lub mało istotne z punktu widzenia debaty publicznej.

Z jednej strony ustawa daje więc dużą swobodę w decydowaniu, kiedy i gdzie będą odbywały się zgromadzenia. Z drugiej nakłada określone ograniczenia tj. zgromadzenie spontaniczne (jego uczestnicy) **nie mogą zakłócać przebiegu zgromadzenia organizowanego w pozostałych trybach wymienionych w ustawie** (tzn. zgromadzeń zwykłych zgłaszanych do gminy, zgromadzeń uproszczonych zgłaszanych do centrów kryzysowych, i zgromadzeń cyklicznych, na które zgodę wydaje Wojewoda).

Zgromadzenie spontaniczne może być rozwiązane przez funkcjonariusza kierującego działaniami Policji, jeżeli:

1) jego przebieg zagraża życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach,
2) jego przebieg powoduje poważne zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku publicznego,
3) powoduje istotne zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku ruchu drogowego na drogach publicznych,

4) jego przebieg narusza przepisy ustawy (ustawy - Prawo o zgromadzeniach) albo przepisy karne,
5) zakłóca przebieg zgromadzenia organizowanego w trybie zwykłym, uproszczonym i cykliczne).

Obowiązki przewodniczącego zgromadzenia publicznego

Co do zasady organizator występuje także w roli przewodniczącego zgromadzenia. Wyjątkiem są sytuacje, w których inna osoba wyrazi pisemną zgodę na przejęcie obowiązków przewodniczącego, lub organizator jest osobą prawną – wtedy także niezbędna jest pisemna zgoda wstępującego w obowiązki przewodniczącego.

Podstawowym obowiązkiem osoby występującej w roli przewodniczącego będzie zapewnienie przebiegu zgromadzenia zgodnie z przepisami prawa oraz przeprowadzenie zgromadzenia w taki sposób, aby zapobiec powstaniu szkód z winy uczestników zgromadzenia. W tym celu przewodniczący zmuszony jest pozostawać w stałym kontakcie z delegowanym przedstawicielem organu gminy o ile był delegowany, a także z funkcjonariuszem Policji, jeśli taki się zjawi. Organ gminy wyposaża przewodniczącego także w identyfikator (dotyczy zgromadzeń organizowanych w trybie zwykłym), który obowiązany jest nosić przez cały czas trwania zgromadzenia - najlepiej wraz z innymi znakami identyfikującymi (może to być na przykład kamizelka odblaskowa). W kwestii zachowania prawidłowego przebiegu zgromadzenia także obowiązek żądania opuszczenia zgromadzenia przez osobę, która swoim zachowaniem narusza przepisy ustawy albo uniemożliwia lub usiłuje udaremnić zgromadzenie. W przypadku niepodporządkowania się żądaniu przewodniczący może zwrócić się o pomoc do Policji lub Straży Miejskiej.

Rozwiązanie zgromadzenia publicznego

Rozwiązanie zgromadzenia może nastąpić jedynie wtedy, gdy jego przebieg jest sprzeczny z przepisami. Zobligowany do rozwiązania jest wówczas przewodniczący zgromadzenia. Może się jednak zdarzyć, że będzie on nieskuteczny lub zaniecha temu obowiązkowi. Wtedy zgromadzenie rozwiązuje przedstawiciel organu gminy. Uprawnienie to przysługuje mu w sytuacji, gdy przebieg zgromadzenia zagraża życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach, powoduje istotne zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku ruchu drogowego na drogach publicznych lub narusza przepisy, a organizator zgromadzenia, uprzedzony przez przedstawiciela organu gminy o konieczności rozwiązania zgromadzenia, nie rozwiązuje go. Może się to odbyć także na wniosek funkcjonariusza Policji.

Rozwiązanie zgromadzenia następuje przez wydanie decyzji ustnej podlegającej natychmiastowemu wykonaniu, poprzedzonej dwukrotnym ostrzeżeniem uczestników zgromadzenia o możliwości jego rozwiązania, a następnie ogłoszonej organizatorowi zgromadzenia lub ogłoszonej publicznie uczestnikom zgromadzenia w przypadku niemożności skontaktowania się z organizatorem zgromadzenia. Decyzję tą doręcza się organizatorowi zgromadzenia na piśmie w terminie 72 godzin od jej podjęcia. Przysługuje mu wówczas prawo wniesienia odwołania od decyzji o rozwiązaniu zgromadzenia do Sądu Okręgowego właściwego ze względu na siedzibę organu gminy w terminie 7 dni od dnia rozwiązania zgromadzenia. Sąd Okręgowy rozpatruje odwołanie nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania odwołania. Na jego postanowienie przysługuje w terminie 5 dni od dnia doręczenia

zażalenie do Sądu Apelacyjnego. Od postanowienia Sądu Apelacyjnego nie przysługuje skarga kasacyjna.

Warto zauważyć, że przewodniczenie rozwiązanemu zgromadzeniu podlega karze ograniczenia wolności lub grzywny.

Dodatkowych informacji można uzyskać w Wydziale Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego w Gdańsku dzwoniąc pod numery telefonów:

w godz. 8:00 – 16:00 (58) 778 60 47 oraz (58) 778 60 38

lub

całodobowo w Miejskim Centrum Zarządzania Kryzysowego (58) 778 60 00